

Sivistystoimiala, tilinpäätös 2018

Keskeiset tapahtumat sekä toimintaympäristön muutokset

- Sivistystoimiala saavutti viime toimintakaudella hyvin sille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.
- Kaikkien palvelumuotojen palvelutarve kasvoi lukiokoulutusta lukuun ottamatta. Määrällisesti kasvu oli suurinta perusopetuksessa. Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen kasvu perustui kaupungin asukasluvun kasvuun ja väestörakenteen muutokseen sekä työttömyyden vähenemisestä aiheutuvaan päiväkotihoidon kysynnän kasvuun, vaikka samaan aikaan 0-6 –vuotiaiden määrä kääntyi laskuun.
- Ammatillisessa koulutuksessa järjestettiin vuonna 2018 suunniteltua enemmän koulutuksia, joihin toimialan talousarviossa ei oltu varauduttu.

Sivistystoimiala, tilinpäätös 2018

Keskeiset tapahtumat sekä toimintaympäristön muutokset

- Syvälahden monitoimitalo aloitti toimintansa elokuussa 2018, Yli-Maarian monitoimitalo ja Kastun päiväkotitoimitus otettiin käyttöön tammikuussa 2019
- Lukiokoulutuksen tuloksellisuus ja taloudellisuus on vuodesta toiseen maan kärkeä.
- Ammatillisen koulutuksen reformi astui voimaan vuosi sitten ilman suurempia ongelmia. Uudistuksiin päästiin jo etupainotteisesti 2017.
- Tiloihin liittyvät ongelmat ovat edelleen toimialan suurin haaste. Toimialan omat vaikutusmahdollisuudet tässä asiassa ovat kuitenkin varsin vähäiset.

Sivistystoimiala, tilinpäätös 2018

- Toteutuneet tulot 24,9 M€, jossa ylitystä 1,6 M€
  - Suurimpana eränä saadut tuet ja avustukset, joiden ylitys n. 1 M€
- Toteutuneet menot 321,8 M€, jossa ylitystä 0,4 M€
  - Henkilöstökulujen ylitys 1,4 M€
  - Palvelujen ostot alitus 1,0 M€, josta ruokapalvelut 0,9 M€
  - Avustusten ylitys 0,9 M€
  - Vuokrien alitus 0,3 M€
  - Muut toimintakulut alitus 0,7 M€
- Toteutuneet nettomenot 296,8 M€, jossa alitusta 1,2 M€ (0,4 %)

TOIMINTAKATE

(tilinpäätös, netto)

-296,8 M€

(Nettomenojen alitus 1,2 M€)

HENKILÖSTÖ

3691,2 htv

Sivistystoimiala, tilinpäätös 2018 palvelualueittain

1 000 €	Tulot	Menot	Netto	Ylitys- /alitus+	%	Ylitys- /alitus+ *)	%
Toimialan yhteiset toiminnot	4 036	49 121	-45 085	-2 484	-5,8 %	-873	-2,0 %
Toimialan yhteinen hallinto	520	6 647	-6 127	782	11,3 %	778	11,3 %
Varhaiskasvatuksen palvelualue	5 692	63 077	-57 385	1 260	2,1 %	635	1,1 %
Perusopetuksen palvelualue	6 370	112 990	-106 620	1 663	1,5 %	575	0,5 %
Rk. kasvatuksen ja opetuksen palvelualue	2 496	15 728	-13 232	347	2,6 %	-72	-0,5 %
Lukiokoulutuksen palvelualue	1 408	24 730	-23 322	499	2,1 %	120	0,5 %
Ammatillisen koulutuksen palvelualue	4 392	49 460	-45 068	-883	-2,0 %	-883	-2,0 %
Sivistystoimiala yhteensä	24 913	321 752	-296 839	1 183	0,4 %	281	0,1 %

*) Ilman uuden ruokapalvelusopimuksen vaikutusta

Suomenkielinen varhaiskasvatus, tilinpäätös 2018

	SUOMENKIELINEN VARHAISKASVATUS				
	TP 2017 (EUR)	TA 2018 (EUR)	Tot. 1 - 13 2018 (EUR)	Tot% 2018	Poikk. (EUR) 2018
	EUR	EUR	EUR		EUR
TULOT	-6 839 976,56	-5 400 593	-5 692 124,76	105,40	291 532,08
MENOT	62 428 450,94	64 044 974	63 076 756,31	98,49	968 217,37
NETTO	55 588 474,38	58 644 381	57 384 631,55	97,85	1 259 749,45
TKU KUSTANNUSLAJIT	55 588 474,38	58 644 381	57 384 631,55	97,85	1 259 749,45
TOIMINTA TUOTOT	-6 839 976,56	-5 400 593	-5 692 124,76	105,40	291 532,08
Myyntituotot	-307 545,21	-295 064	-350 210,70	118,69	55 146,78
Maksutuotot	-6 427 373,43	-5 070 765	-5 233 052,92	103,20	162 288,16
Tuet ja avustukset	-101 737,22	-34 764	-106 094,11	305,18	71 330,11
Vuokratuotot	-86,10				
Muut toimintatuotot	-3 234,60		-2 767,03	X	2 767,03
TOIMINTAKULUT	62 428 450,94	64 044 974	63 076 756,31	98,49	968 217,37
Henkilöstökulut	45 588 732,64	46 853 317	47 004 091,57	100,32	-150 774,37
Palvelujen ostot	6 901 904,34	7 014 119	6 195 869,29	88,33	818 249,63
Aineet, tarvikkeet	1 043 558,52	961 065	827 553,66	86,11	133 510,98
Muut toimintakulut	8 894 255,44	9 216 473	9 049 241,79	98,19	167 231,13

Tuloja odotettua enemmän

Pakolaisten ja paluumuuttajien valtionkorvaukset, hoitopäivämaksut (5 vuotiaiden ilmaisen hoidon kokeilun vaikutuksen arviointi hankalaa) sekä tuki 5 vuotiaiden maksuttomuuden tulomenetyksiin

Menot

Ruokapalveluiden säästö uusien sopimusten takia

Suomenkielinen perusopetus, tilinpäätös 2018

	SUOMENKIELINEN PERUSOPETUS				
	TP 2017 (EUR)	TA 2018 (EUR)	Tot. 1 - 13 2018 (EUR)	Tot% 2018	Poikk. (EUR) 2018
	EUR	EUR	EUR		EUR
TULOT	-7 386 131,60	-6 018 803	-6 369 596,71	105,83	350 793,67
MENOT	114 466 822,41	114 301 552	112 989 543,35	98,85	1 312 008,61
NETTO	107 080 690,81	108 282 749	106 619 946,64	98,46	1 662 802,28
TKU KUSTANNUSLAJIT	107 080 690,81	108 282 749	106 619 946,64	98,46	1 662 802,28
TOIMINTATUOTOT	-7 386 131,60	-6 018 803	-6 369 596,71	105,83	350 793,67
Myyntituotot	-5 845 296,74	-4 989 781	-4 826 259,38	96,72	-163 521,58
Maksutuotot	-93 508,85	-31 400	-40 629,96	129,39	9 229,92
Tuet ja avustukset	-1 397 387,82	-981 372	-1 435 407,41	146,27	454 035,41
Vuokratuotot	-22 252,41	-16 250	-20 515,77	126,25	4 265,73
Muut toimintatuotot	-27 685,78		-46 784,19	X	46 784,19
TOIMINTAKULUT	114 466 822,41	114 301 552	112 989 543,35	98,85	1 312 008,61
Henkilöstökulut	61 017 712,25	60 411 781	61 277 606,24	101,43	-865 825,16
Palvelujen ostot	24 998 724,06	24 980 991	23 731 339,90	95,00	1 249 651,34
Aineet, tarvikkeet	4 212 737,47	4 117 532	3 608 807,78	87,64	508 724,14
Avustukset	530,00		830,00	X	-830,00
Muut toimintakulut	24 237 118,63	24 791 248	24 370 959,43	98,30	420 288,29

Tuloissa tukia ja avustuksia enemmän, mutta kotikuntakorvauksia arvioitua vähemmän

Menot

Ruokapalveluiden säästö uusien sopimusten takia, säästöjä myös oppilaiden päätelaitehankinnoissa, vuokrissa sekä kv-koulun ostopalveluissa. Henkilöstömenoissa ylitystä.

Ruotsinkielinen kasvatus ja opetus, tilinpäätös 2018

	RUOTSINKIELINEN KASVATUS JA OPETUS				
	TP 2017 (EUR)	TA 2018 (EUR)	Tot. 1 - 13 2018 (EUR)	Tot% 2018	Poikk. (EUR) 2018
	EUR	EUR	EUR		EUR
TULOT	-2 436 861,45	-2 294 749	-2 496 255,44	108,78	201 506,36
MENOT	15 641 063,45	15 874 130	15 728 426,53	99,08	145 703,63
NETTO	13 204 202,00	13 579 381	13 232 171,09	97,44	347 209,99
TKU KUSTANNUSLAJIT	13 204 202,00	13 579 381	13 232 171,09	97,44	347 209,99
TOIMINTATUOTOT	-2 436 861,45	-2 294 749	-2 496 255,44	108,78	201 506,36
Myyntituotot	-1 620 393,01	-1 690 749	-1 735 889,87	102,67	45 140,87
Maksutuotot	-709 219,02	-574 050	-635 734,28	110,75	61 684,16
Tuet ja avustukset	-89 901,82	-29 250	-120 005,91	410,28	90 755,91
Vuokratuotot	-2 104,69	-700	-2 245,35	320,78	1 545,39
Muut toimintatuotot	-15 242,91		-2 380,03	X	2 380,03
TOIMINTAKULUT	15 641 063,45	15 874 130	15 728 426,53	99,08	145 703,63
Henkilöstökulut	9 461 124,45	9 733 850	9 854 322,14	101,24	-120 471,86
Palvelujen ostot	2 041 941,24	2 030 514	1 684 910,75	82,98	345 603,61
Aineet, tarvikkeet	448 035,92	449 083	444 543,08	98,99	4 539,52
Muut toimintakulut	3 689 961,84	3 660 683	3 744 650,56	102,29	-83 967,64
	13 204 181,37	13 579 381	13 232 178,14	97,44	347 202,94

Tuloja odotettua enemmän

Hoitopäivämaksut (5 vuotiaiden ilmaisen hoidon kokeilun vaikutuksen arviointi hankalaa) sekä tuki 5 vuotiaiden maksuttomuuden tulomenetyksiin, seutukunnilta saadut korvaukset, perusopetuksen tuet ja avustukset

Menot

Ruokapalveluiden säästö uusien sopimusten takia, vuokramenoissa ylitystä

Suomenk. lukiokoulutus ja työväenopisto, tilinpäätös 2018

	SUOMENKIELINEN LUKIOKOULUTUS				
	TP 2017 (EUR)	TA 2018 (EUR)	Tot. 1 - 13 2018 (EUR)	Tot% 2018	Poikk. (EUR) 2018
	EUR	EUR	EUR		EUR
TULOT	-1 341 582,38	-1 228 068	-1 407 867,61	114,64	179 799,73
MENOT	24 134 542,42	25 048 968	24 729 821,37	98,73	319 146,51
NETTO	22 792 960,04	23 820 900	23 321 953,76	97,91	498 946,24
TKU KUSTANNUSLAJIT	22 792 960,04	23 820 900	23 321 953,76	97,91	498 946,24
TOIMINTATUOTOT	-1 341 582,38	-1 228 068	-1 407 867,61	114,64	179 799,73
Myyntituotot	-119 947,41	-105 268	-93 362,58	88,69	-11 905,50
Maksutuotot	-609 592,14	-608 000	-645 710,16	106,20	37 710,36
Tuet ja avustukset	-588 462,35	-485 000	-643 847,52	132,75	158 847,48
Vuokratuotot	-22 822,57	-28 800	-21 057,91	73,12	-7 742,09
Muut toimintatuotot	-757,91	-1 000	-3 889,44	388,96	2 889,48
TOIMINTAKULUT	24 134 542,42	25 048 968	24 729 821,37	98,73	319 146,51
Henkilöstökulut	15 771 194,63	15 794 049	16 062 207,64	101,70	-268 158,76
Palvelujen ostot	3 481 930,54	3 610 416	3 218 685,18	89,15	391 730,34
Aineet, tarvikkeet	354 266,97	342 216	392 978,81	114,83	-50 762,69
Avustukset	4 500,00	3 900	5 900,00	151,28	-2 000,00
Muut toimintakulut	4 522 650,28	5 298 387	5 050 049,74	95,31	248 337,62

Tuloissa tukia ja avustuksia enemmän

Menot

Ruokapalveluiden säästö uusien sopimusten takia ja säästöjä myös vuokrissa. Henkilöstömenoissa ylitystä.

Ammatillinen koulutus, tilinpäätös 2018

	AMMATILLINEN KOULUTUS				
	TP 2017 (EUR)	TA 2018 (EUR)	Tot. 1 - 13 2018 (EUR)	Tot% 2018	Poikk. (EUR) 2018
	EUR	EUR	EUR		EUR
TULOT	-3 248 635,19	-3 781 700	-4 391 584,56	116,13	609 884,28
MENOT	40 795 512,57	47 966 394	49 459 520,41	103,11	-1 493 126,53
NETTO	37 546 877,38	44 184 694	45 067 935,85	102,00	-883 242,25
TKU KUSTANNUSLAJIT	37 546 877,38	44 184 694	45 067 935,85	102,00	-883 242,25
TOIMINTA TUOTOT	-3 248 635,19	-3 781 700	-4 391 584,56	116,13	609 884,28
Myyntituotot	-2 398 657,93	-3 462 200	-3 175 343,28	91,71	-286 857,12
Maksutuotot	-330 999,77	-140 300	-223 251,40	159,12	82 951,36
Tuet ja avustukset	-327 660,52	-105 000	-764 448,10	728,05	659 448,22
Vuokratuotot	-23 929,70	-15 000	-38 469,23	256,46	23 469,23
Muut toimintatuotot	-167 387,27	-59 200	-190 072,55	321,07	130 872,59
TOIMINTAKULUT	40 795 512,57	47 966 394	49 459 520,41	103,11	-1 493 126,53
Henkilöstökulut	21 682 573,32	26 435 004	27 032 786,29	102,26	-597 782,29
Palvelujen ostot	8 488 065,38	9 062 614	9 806 373,97	108,21	-743 760,01
Aineet, tarvikkeet	3 588 795,85	3 218 986	3 738 757,82	116,15	-519 772,10
Avustukset	7 130,00	3 900	10 169,00	260,74	-6 268,88
Muut toimintakulut	7 028 948,02	9 245 890	8 871 433,33	95,95	374 456,75

Tuloissa tukia ja avustuksia enemmän, mutta myyntituotot jääneet alle budjetoidun.

Menot

Henkilöstömenoissa, palvelujen ostoissa, aineissa ja tarvikkeissa ylitystä johtuen työvoimakoulutuksesta, johon ei saatu lisämäärärahaa sekä Boren käynnistyneen toiminnan arvioitua suuremmista kustannuksista. Muihin kuluihin sisältyy myös toimialan sisäiset palvelut, jotka kirjataan menon vähennyksinä palvelualueelle.

Toimialan yhteiset toiminnot, tilinpäätös 2018

	TOIMIALAN YHTEISET TOIMINNOT				
	TP 2017 (EUR)	TA 2018 (EUR)	Tot. 1 - 13 2018 (EUR)	Tot% 2018	Poikk. (EUR) 2018
	EUR	EUR	EUR		EUR
TULOT	-3 754 217,20	-4 189 540	-4 035 556,29	96,32	-153 984,15
MENOT	42 988 418,89	46 790 582	49 121 047,78	104,98	-2 330 465,38
NETTO	39 234 201,69	42 601 042	45 085 491,49	105,83	-2 484 449,53
TKU KUSTANNUSLAJIT	39 234 201,69	42 601 042	45 085 491,49	105,83	-2 484 449,53
TOIMINTATUOTOT	-3 754 217,20	-4 189 540	-4 035 556,29	96,32	-153 984,15
Myyntituotot	-16 802,79	-423 489	-128 416,50	30,32	-295 072,50
Maksutuotot	-1 544 379,70	-1 450 000	-1 663 014,88	114,69	213 014,80
Tuet ja avustukset	-1 875 416,54	-2 316 051	-2 000 705,48	86,38	-315 345,88
Muut toimintatuotot	-317 618,17		-243 419,43	X	243 419,43
TOIMINTAKULUT	42 988 418,89	46 790 582	49 121 047,78	104,98	-2 330 465,38
Henkilöstökulut	8 916 583,10	11 121 132	10 632 418,46	95,61	488 713,30
Palvelujen ostot	3 265 474,73	3 911 182	5 472 880,77	139,93	-1 561 698,69
Aineet, tarvikkeet	119 081,00	179 404	317 375,46	176,91	-137 971,62
Avustukset	30 546 742,78	31 416 473	32 284 332,61	102,76	-867 859,81
Muut toimintakulut	140 537,28	162 392	414 040,48	254,96	-251 648,56

Tuloissa projektitoimiston tukia ja avustuksia budjetoitua enemmän.

Menot

Toimialan yhteisten tapaturmavakuutusmaksujen palautus vaikutti henkilöstömenojen alitukseen. Ruokapalvelujen kustannusten kirjausmuutos vaikutti yhteisten toimintojen menoylitukseen palveluissa, aineissa ja tarvikkeissa sekä vuokrissa yhteensä 1,9 M€. Yksityisten palvelujen kotihoidon ja yksityisen hoidon tuista säästy yhteensä n. 700.000 €, mutta palvelusetelimennoissa ylitystä oli n. 2 milj. €.

Toimialan yhteinen hallinto, tilinpäätös 2018

	TOIMIALAN YHTEINEN HALLINTO				
	TP 2017 (EUR)	TA 2018 (EUR)	Tot. 1 - 13 2018 (EUR)	Tot% 2018	Poikk. (EUR) 2018
	EUR	EUR	EUR		EUR
TULOT	-418 888,84	-407 356	-520 236,85	127,71	112 881,01
MENOT	6 710 734,52	7 315 968	6 647 273,49	90,86	668 694,51
NETTO	6 291 845,68	6 908 612	6 127 036,64	88,69	781 575,52
TKU KUSTANNUSLAJIT	6 291 845,68	6 908 612	6 127 036,64	88,69	781 575,52
TOIMINTATUOTOT	-418 888,84	-407 356	-520 236,85	127,71	112 881,01
Myyntituotot	-2 293,55	-1 075	-119 052,59	11 075,07	117 977,63
Maksutuotot	-38 550,15	-1 500	-28 005,51	1 867,03	26 505,51
Tuet ja avustukset	-312 573,54	-401 281	-308 752,55	76,94	-92 528,41
Vuokratuotot	-7 268,21	-2 500	-2 012,80	80,51	-487,16
Muut toimintatuotot	-58 203,39	-1 000	-62 413,40	6 241,59	61 413,44
TOIMINTAKULUT	6 710 734,52	7 315 968	6 647 273,49	90,86	668 694,51
Henkilöstökulut	2 923 505,45	3 288 539	3 146 247,13	95,67	142 291,43
Palvelujen ostot	2 986 494,30	3 121 146	2 668 289,65	85,49	452 856,47
Aineet, tarvikkeet	131 185,00	88 019	159 065,76	180,72	-71 046,72
Avustukset	34 721,34	20 000	24 000,12	120,00	-4 000,08
Muut toimintakulut	634 828,43	798 264	649 670,83	81,39	148 593,41

Toiminnoittain toimialan yhteisissä kustannuksissa ja yhteisissä kiinteistömenoissa säästöä kaikkiaan noin 350.000 € ja suurimpana säästönä veloittamatta jääneet kaupungin sisäiset logistiikkapalvelujen veloitukset.

Suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa säästöä n. 300.000 € ja talousarvion alituksia TOP- keskuksen, kansainvälisen toiminnan, viestinnän ja osaamisen kehittämisen toiminnoissa.

Myös yleishallinnossa säästöä henkilöstömenoissa ja luottamusmiestoiminnan menoissa.